

Література

1. Слюсар М.В. Анований список наземних четвероногих хребетних околиць біостационару «Лучки» Полтавського педагогічного університету // Методичні рекомендації для студентів природничого факультету. Полтава., 2000. – 48 с.
2. Слюсар М.В. Стан вивченості фауни на території проєктованого регіонального ландшафтного парку «Нижньоворсклянський» // Екологічні проблеми довкілля та шляхи їх вирішення: Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції (IX Каришинські читання). – Полтава. 2002. – С.123-124.

ДО ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЛЯЩА *ABRAMIS BRAMA L.* НА ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «НИЖНЬОВОРСКЛЯНСЬКИЙ»

Попельнюх В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

РЛП «Нижньоворсклянський» розташований у пониззі р. Ворскла в південно-східній частині Полтавської області на півдні Кобеляцького району між селами Лучки, Кишеньки, Світлогірське, Вільхуватка, Орлик, Радянське. Його територія репрезентує русло р. Ворскла, її заплаву і тераси, акваторію Дніпродзержинського водосховища (Ворсклянська затока) та ряд островів на ньому (Вільховатський, Вишняки, Ново-Орлицькі Кучугури, Крамареве).

Дніпродзержинське водосховище відноситься до типу рівнинних водойм, має ряд особливостей, зокрема: високі проточність та водообмін (18-20 разів на рік), значні мілководні зони, які закорчовані (залишки лісів у період створення водосховища), різкі добові коливання рівня води тощо.

Вода водосховища відноситься до гідрокарбонатного класу групи кальцію, де концентрація гідрокарбонатів знаходиться у межах 183-220 мг/л, а концентрація іонів Na + К становить від 4,0 до 27,3 мг/л та іонів Са – 52,1-60,1 мг/л. Мінералізація води протягом вегетаційного періоду в середньому знаходилась у межах 287-342 мг/л. Слід відмітити, що при приблизно однаковому рівні мінералізації, в останні роки відбулась зміна складу основних іонів – вміст гідрокарбонатів і натрію знизився, кальцію – підвищився. Це вплинуло і на показник загальної твердості води за останні 10 років – з 3,3-3,9 мг-екв/л проти 1,6-2,2 мг-екв/л, відповідно.

Величина водневого показника (рН) води змінювалась слабо 7,5-7,6, що відповідає слабо лужному середовищу. Вміст вільного аміаку в воді не виходив за межі ГДК (0,05 мг/л) і складав 0,02-0,09 мг/л [1].

Матеріалом для даної публікації слугували дані, отримані нами у результаті аналізу журналів реєстрації відлову водних живих ресурсів та виловленої риби користувачами на Дніпродзержинському водосховищі, у тому числі на території РЛП «Нижньоворсклянський» у період 2004-2009 рр. Крім того нами проаналізовані результати проведення науково-дослідного лову риби Інститутом рибного господарства УААН у відповідності до виконання теми «Вивчення механізмів функціонування біогеоценозів внутрішніх водних об'єктів України загальнодержавного значення» щодо біологічного обґрунтування прогнозу вилову водних ресурсів у Дніпродзержинському водосховищі.

Динаміка чисельності та вікова структура ляща в уловах серед основних промислових видів риб досить суттєво змінювалась за роками. Так,

улови даного виду з початку 2000-х років поступово підвищувались, і в 2006 р. досягли рівня 125-130 т, що було найвищим показником за останні 25 років.

Вікова структура популяції ляща у 2009 р., у порівнянні з попереднім роком, зазнала певних змін. Довжина вікового ряду дещо збільшилась: кількість вікових груп в уловах становила 19 років, граничний вік – 20 років (максимальна довжина в уловах – 54 см). Середньовиважений вік – 7,3 роки. Разом з тим варіаційний ряд у 2009 р. залишився незмінним, основу популяції складали – семи-дев'ятирічки довжиною 32-38 см. Чисельність старшовікових груп та частка поповнення у порівнянні з 2007-2008 рр. залишилася практично незмінною. Варіаційний ряд ляща у 2007 р. має вигляд кривої з достатньо пласкою вершиною та різкими підйомом і спадом. Це свідчить про достатньо рівномірне навантаження на всі вікові групи, які доступні промислу.

Улов ляща на 100 сіткодів контрольного порядку сіток, який до 2006 р. знижувався, з 2007 р. підвищувався і в 2009 р. був максимальним – 7932 екз. (5564 кг). У порівнянні з найнижчим за період 2004-2009 рр. виволом у 2006 р., у 2009 р. улов ляща на 100 сіткодів контрольного порядку сіток збільшився у 4 рази за чисельністю та в 2 рази за вагою. В основному це відбулось за рахунок збільшення уловів крупновічкових сіток (вічко більше 70 мм), улов яких склав 47% проти 33% у 2006 р. за чисельністю від загального. У 2009 р. відмічено зростання уловів ляща у дрібновічкові знаряддя лову, що зумовлено поступовим накопиченням іхтіомаси цього виду у водоймі без суттєвого здвигу кривої варіаційного ряду. Підвищення уловів у дрібновічкові знаряддя лову вказують на поступове домінування в уловах доволі високопродуктивних поколінь 2005-2006 рр. Разом з тим, продовження відсутності суттєвого впливу старшовікових груп ляща в уловах, яке спостерігається з 2006 р. вимагає більш пильного дотримання вимог раціонального ведення промислу з метою недопущення орієнтування його на молодшовікові групи, яке може привести до дестабілізації структури популяції ляща у водосховищі. Протягом певного періоду, починаючи з 2009 р., можливе зростання прилову молоді ляща у дрібновічкових знаряддях лову.

Таким чином, раціональний промисел ляща в пониззі р. Ворскла, як і в цілому на водосховищі у 2009 р., дав можливість сформувати запас продуктивної частки популяції цього виду на 2010 р., що дало можливість здійснювати лов сітками з $a=70-90$ мм. Об'єктивні передумови для цього існували, оскільки у 2009 р. масова частка улову цих сіток становила 58% за вагою та 47% за чисельністю від загального. Отже, розподіл промислового навантаження за віковими групами є близьким до оптимального.

Література

1. Попельнюх В.В. До динаміки чисельності промислової іхтіофауни Дніпродзержинського водосховища / Біорізноманіття тваринного світу Полтавщини. Проблеми охорони і відтворення. Матер. регіон. Студ. науково-практ. семінару. – Полтава: Астрія, 2010. – С.65-67.